

אכילת תרומה בארוסה

כתובות נ"ז. – נ"ח:

יניב רוזניק

מהלך הסוגיה

בסוגיה בדף נ"ז. אומרת המשנה, שכל בתולה מקבלת שנים עשר חודש להתכונן לנישואיה, מרגע שתבעה הארוס לנישואין. וממשיכה: "הגיע זמן ולא נישאו – אוכלות משלו ואוכלות בתרומה", כלומר – אם ארוסה הינו כהן, תאכל אף מנכסיו, שהם תרומה ואסורים לזר. אלא שבהמשך חוזרת בה המשנה ואומרת: "זו משנה ראשונה; בית דין של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה".

בגמרא שם¹ מביא עולא את המקור מהתורה לכך שארוסה אוכלת בתרומה²: "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו – והאי נמי קנין כספו הוא". בדין המשנה הראשונה נחלקו האמוראים: עולא סובר – "מה טעם אמרו אינה אוכלת, שמא ימזגו לה כוס בבית אביה³ ותשקה לאחיה ולאחותה". ומקשים: "אי הכי הגיע זמן ולא נישאו נמי", למה שם אין חשש והלא עדיין לא עוברת לדור עם ארוסה? ומתצים: "התם דוכתא מייחד לה". יש המבארים, שאביה מייחד לה מקום בביתו, אך רובם הגדול של המפרשים סובר שארוסה מייחד לה מקום, על מנת לוודא שאחיה לא אוכלים מהמזונות שהביא לה. רב שמואל בר יהודה שם חולק, ומביא טעם אחר לאיסור – משום סימפון. רש"י⁴: "לשון סימפון הוא ביטול... והכא גזור בה שמא ימצא בה מום ונמצאו קידושי טעות ובטלים, ונמצא שאכלה זרה בתרומה". ופה מקשים יותר: "אי הכי נכנסה לחופה ולא נבעלה נמי", כלומר – אף אם תיכנס לחופה, כל זמן שלא נבעלה אינו בודק אותה היטב וע"כ יש חשש לסימפון, ומדוע א"כ התירו לה לאכול ברגע הגעת זמן הנישואין? ומתצים: "התם מיבדק בדיק לה והדר מעייל", קרי – בודקה על ידי קרובותיו⁵.

הנפקא מינה

בהמשך⁶ מביאה שם הגמרא נ"מ בין שתי השיטות, ואומרת ש"איכא בינייהו קבל, מסר והלך". וחלקו הראשונים בביאור הנ"מ:

רש"י⁷ מחלק את לשון הגמרא לשלושה מקרים שונים: "קבל" – מקרה בו קיבל עליו הבעל מראש כל מומין שיימצאו באישה, ומונע ע"ז אפשרות של מקח טעות אם תתגלה כבעלת מום. פה קיים חשש

¹ דף נ"ז:

² ועי' רמב"ן דף מ"ח. שמביא את דעת רבותיו על כך שרבה בנדרים דף ע"ג: חולק על עולא וסובר שארוסה אסורה מדאורייתא בתרומה, ומשהגיע זמן נישואין מותרת כי נחשב כחופה ממש. ודוחה שם שיטה זו.

³ ויש גורסים "בית חמיה".

⁴ שם ד"ה "משום סימפון".

⁵ רש"י ד"ה "מיבדק".

⁶ דף נ"ח.

שתשקה את בני ביתה, אך לסימפון אין מה לחשוש. "מסר" – מסר האב את בתו לשלוחי הבעל לשם קידושין, או "הלך" – הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל; בשני מקרים אלו יש חשש סימפון, כי עדיין לא בדקה, אך אין חשש השקאה, כי כבר לא נמצאת בבית אביה.

תוס' בקידושין⁸ מבארים, שיש פה שני מקרים: "קבל" – כרש"י, ו"מסר והלך" – פירושו שמסר אותה אביה לשלוחי הבעל והלך עמהם, ולכן לסימפון חיישנן כי לא יבדקה עד שתגיע לביתו (ומשמע שסתם כך אכן השלוחים בודקים בדיקה שמועילה, ואינה כבדיקת חוץ).

פירוש שלישי מובא ברשב"א⁹, ובו מבוארת כל הנ"מ כמקרה אחד בלבד: קיבל האב את הקידושין ומיד מסרה לבעל עצמו והלך עימו; משום דעולא ליכא, אך חשש סימפון איכא כי לא יבדקה בדרך (אע"פ שהבעל עצמו הינו שם).

בסוף הסוגיה מתייחסת הגמרא למשנה אחרונה, ושם מובא כך: "מאי טעמא? אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר יהודה: משום סימפון. בשלמא לעולא קמייתא שמא ימזוג לה כוס בבית אביה ובתרייתא משום סימפון, אלא לרב שמואל בר יהודה קמייתא משום סימפון ובתרייתא משום סימפון – מאי ביניהו? איכא ביניהו בדיקת חוץ, מר סבר בדיקת חוץ שמה בדיקה ומר סבר בדיקת חוץ לא שמה בדיקה". ומבאר רש"י¹⁰, שמשנה ראשונה סברה שבדיקה ע"י קרובותיו היא אמינה ואין חשש שיתגלה מום שלא ידע עליו, וכיון שהגיע זמן הנישואין – שאז מתחייב להאכילה מנכסיו – בודק אותה קודם לכן בדיקת חוץ, וע"כ אין חשש. אך משנה אחרונה סוברת שאי אפשר לסמוך על בדיקה כזאת, וע"כ אסרו עליה לאכול בתרומה עד החופה.

שיטת תוס'

בפשט הסוגיה נראה, שבסופו של דבר מודה גם עולא לטעם של סימפון. כך נוקטים במפורש תוס'¹¹, וכן נראה מרוב הראשונים. לדרך זו א"כ אין נ"מ בין עולא לרב שמואל במקרים של מסר והלך, אך לכאורה במקרה של קיבל עדיין יש חילוק – כיון שחשש סימפון אין אך לא נעלם חשש השקאה.

בדף מ"ח: מובאת באריכות סוגיה העוסקת כולה במקרה של מסירה. המשנה שם אומרת כי "מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל", וחלקו האמוראים שם לעניין מה נחשבת ברשותו. רב סובר, כי מסירתה לכל חוץ מלעניין תרומה, וא"כ חלים כל חיובי הבעל לאשתו – כולל חיוב מזונות, אך תרומה אסור לה בינתיים לאכול עד שתיכנס לחופה, ואילו רב אסי נוקט שנחשבת ברשותו אף לעניין תרומה. מה יסוד מחלוקתם?

רש"י¹² מבאר, כי מחלוקתם היא גופא מחלוקת עולא ורב שמואל אצלנו. רב סובר כרב שמואל, שאיסור אכילה הוא מטעם סימפון, וע"כ גם לאחר שנמסרה סו"ס לא בטל האיסור, ואילו רב אסי הולך

⁷ דף נ"ח. ד"ה "קבל".

⁸ דף י"א. ד"ה "עד שתכנס".

⁹ מובא ברשב"א דף נ"ח. ד"ה "קבל".

¹⁰ דף נ"ח: ד"ה "בדיקת חוץ" ו"שמה בדיקה".

¹¹ דף מ"ח: ד"ה "רב אסי אמר", וכן בקידושין דף י"א. ד"ה "עד שתכנס".

¹² דף מ"ח: ד"ה "חוץ" ו"ורב אסי".

בשיטת עולא, וע"כ מתיר, כיון שאין כעת חשש השקאה שהרי אינה כבר בבית אביה. פירוש זה מעלה מיד קושיה חזקה: הרי למשנה אחרונה כו"ע מודו דאיתא טעם סימפון! ואין אפשרות להעמיד את הברייתא כמשנה ראשונה, שהרי הגמרא שם אומרת במפורש שהמשנה באה להוציא ממשנה ראשונה וע"כ נקטה בלשון "לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לרשות הבעל לנשואין" – ללמד שכך הדין גם לענין תרומה, וא"כ איך יתכן שרב אסי מתיר?

כך מקשים תוס' על אתר¹³, ונשארים בצ"ע על רש"י. הם עצמם מבארים את מחלוקת האמוראים באופן אחר, ואומרים שאכן חלקו בגדר טעם סימפון, האם כשמוסר אותה האב יש מקום לחשוש. תוס' לא מפרטים את הסברם ויש מקום לעיין במה בדיוק חלקו, שכן לכאורה קשה – אם בדיקת חוץ לא מועילה למשנה אחרונה, למה שתועיל בדיקת השלוחין? נראה כמה כיוונים עיקריים:

א. נוכל אולי לדחוק ולומר, שרב ורב אסי לא חלקו בכל המקרים המופיעים במשנה בדף מ"ח, ובאמת אם מסרה האב לשלוחי הבעל לכו"ע חוששים לסימפון. מחלוקתם היא אך ורק במקרה המופיע שם, בו מסרה האב לבעל עצמו – פה אין בעיה של בדיקת חוץ, ולפי זה נאמר שחלקו האם הבעל רואה כאן צורך לבדוקה (כפי שיורחב לקמן). אך שיטה זו קשה מאוד בפשט הגמרא שם.

ב. רב ורב אסי חלקו במחלוקת עולא ורב שמואל בר יהודה, כפי שביאר רש"י עצמו, אלא שתוס' מבינים, שכל מה שאמרה הגמרא – שבדיקת חוץ איננה בדיקה חשובה לפי משנה אחרונה – כל זה רק לשיטת מ"ד סימפון, כלומר – כיון שגם משנה ראשונה בעצם חששה לסימפון, מה א"כ הוסיפה עליה משנה אחרונה? צריך לומר בעל כורחנו, שמשנה אחרונה חידשה שבדיקת חוץ אינה יעילה. אך לעולא – חשש סימפון כולו התחדש רק במשנה אחרונה, וא"כ "אין לך בו אלא חידושו", ואין סיבה לומר שהחידוש הוא כ"כ מורחב; כך יוצא שלשיטת עולא בדיקת חוץ מועילה גם למשנה אחרונה, וחששו רק שמא לא יבדוק כלל.

וא"כ נוכל לומר, שכל מה שנאסרה ארוסה לאכול בתרומה – הוא דווקא היכן שלא נמסרה, אך ברגע שאביה מסרה לשלוחין כבר בודק אותה ארוסה, ולמרות שזו בדיקת חוץ ניתן לסמוך עליה.

ג. ניתן לומר, שחלקו האם בכלל בודק אותה על ידי השלוחים במסירה. כלומר – למשנה אחרונה אמנם מועילה בדיקת חוץ (כמו שביארנו בהסבר הקודם בשיטת עולא, ולדרך זו כו"ע סברי כעולא), אלא שחוששים שאולי כלל לא רואה צורך לעשות בדיקה כשמגיע זמן הנישואין ולכן אסרוה עד חופה. וכשמסרה – סובר רב אסי שכאן כבר בודק אותה, כיון שהיא עומדת להגיע אליו כעת על מנת לחיות עימו ממש. רב חולק, וטוען שגם כעת לא בודק אותה אלא רק כשתבוא אליו לביתו, כי חיוב מזונות הרי לא גורם לו לבדוק, והעובדה שעומדת לבוא אליו עכשיו גם כן אינה מהווה מבחינתו סיבה לבדיקה, מה עוד שיודע שלא יוכל לסמוך לחלוטין על בדיקת שלוחיו ורוצה לבדוק בעצמו.

באופן קצת שונה נוקט החת"ס¹⁴. הוא אומר, שרב אסי – מתוך שהבין מלשון המשנה שמסירתה לכל ואף לתרומה – נאלץ להעמיד בדוחק את הברייתא בכגון שאביה מסרה **לאחר** שכבר הגיע הזמן, וכיון שיש פה הצטרפות של שני גורמים – גם הגעת זמן וגם מסירה – לכן אומר רב אסי שפה כבר יבדקנה ואין חשש סימפון. רב חולק וסובר שגם פה לא יבדקנה, ולכן פוסק שאסורה באכילת תרומה, וממילא יוכל גם להעמיד את המשנה בכגון שמסרה אף קודם הגעת זמן הנישואין. יוצא שמתוך מחלוקתם בגדרי סימפון –

¹³ ד"ה "רב אסי אמר".

¹⁴ דף מ"ח: ד"ה "אף לתרומה".

חלקו גם בביאור המקרה במשנה. מ"מ גם החת"ס הולך בכיוון הנ"ל, שהמחלוקת היא האם יראה הבעל צורך לבדוק אותה או לאו.

כדרך זו אולי ניתן לדייק מלשון תוס', אשר נקטו שלפי רב אסי "מסתמא בדקי לה"¹⁵, משמע שבנקודה זו נפלה מחלוקתם, האם אכן בודקה או לא.

ד. הרשב"א¹⁶ מבין, שמה שנקטה הגמרא שבדיקת חוץ איננה בדיקה – הוא רק אם אין בית מרחץ בעיר, שאז בדיקת הקרובות היא חיצונית ושטחית, אך אם יש – תועיל הבדיקה. א"כ, זה לא שכל בדיקה שלא תיעשה ע"י הבעל אינה טובה, אלא רק בדיקה שטחית בלבד, ונבאר שהמילים "בדיקת חוץ" פירושו בדיקה חיצונית ולא בדיקה שנעשית ע"י אדם אחר.

עפ"י יתכן לבאר, שרב אסי סובר שכאן העדים יבדקו אותה באופן אישי בדיקה טובה, כיון שלבעל זה חשוב עכשיו יותר – שהרי היא עומדת כעת להגיע לביתו להיות אשתו – ולכן אין חשש. ומה סובר רב? אפשרות אחת – רב יסבור שיש עדיין מקום לחשוש שלא יבדקה כראוי, מסיבות של צניעות, אי נעימות, אי הסכמת האב או הבת וכדו'. אפשרות נוספת – רב סובר שבדיקת חוץ לא מועילה גם כשיש בית מרחץ בעיר, וע"כ גם בדיקת השלוחין ממילא לא תועיל. אם נלך עוד צעד אחד, נוכל אולי להציע גם דרך שלישית: נעמיד שהמשנה בדף מ"ח עוסקת במקרה שיש בית מרחץ בעיר, והשלוחים לא בודקים בעצמם אלא בקרובותיו, וחלקו האם זה מועיל או לא (ע"פ מה שאמרנו לעיל, שעולא ורב שמואל חלקו האם בדיקת חוץ מועילה למשנה אחרונה או לא), ואה"נ – חלקו גם במקרה של הגעת זמן.

מתוס' עצמם נראה יותר שמבארים כאפשרויות האומרות שלפי רב חוששים שכלל לא תיבדק פה, ולא שחוששים ליעילות הבדיקה מעצם היותה בדיקת חוץ:

ראשית, ראינו שלשון התוס' בדעת רב אסי "דמסתמא בדקי לה" מטים להכריע שזו נקודת מחלוקתם, האם נבדקת או לא. נוסף על כך – תוס' מקשים על שיטתם, שיוצא לכאורה לפי רב אסי, שבמסירה לא חוששים לסימפון, אך בהגעת זמן חוששים (למשנה אחרונה). והרי בדף נ"ח. משמע הפוך, כי שם אומרים למשנה ראשונה שאע"פ שאין חשש סימפון בהגעת זמן – מ"מ במסירה יש חשש (לדעת רב שמואל)! ומתרצים, שלשון המשנה דחקתיה לרב אסי, כי משמע ממנה שמסירתה לכל, אף לענין תרומה, אך אה"נ – מסברא פשוטה נאמר כגמרא בדף נ"ח. אם נבאר שרב חולק כאן על רב אסי רק בענין בדיקת חוץ אם שמה בדיקה או לא – לכאורה יקשה גם עליו, מדוע יש סברא במסירה לחשוש לסימפון יותר מבהגעת זמן, סו"ס בשני המקרים ישנה בדיקת חוץ?

לכן נראה, שרב סובר שבהגעת זמן יבדוק אותה ומסתמא ילך לשם ויחקור את קרובותיו וכו', מה שאין כן במסירה, ששם הרי מדובר שגר רחוק וא"כ יש חשש שלא יאמר לשלוחיו ללכת ולבודקה כראוי בקרובותיו, אלא סומך על עצמו שיבדקנה רק בעת שתגיע לביתו. אפשרות נוספת – בהגעת זמן יש לחז"ל אומדנא שמסתמא כבר בדק אותה, שכן היו לו שנים עשר חודש לעשות זאת ומן הסתם אכן עשה כבר את כל הברורים הנדרשים לחתונה, משא"כ במסירה. ניתן אולי לחזק דרך זו מהעובדה שאם הגיע זמן ולא נישאו – אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, גם אם העיכוב נבע מכך שנאנס, כגון שחלה, ומדוע? הרי הוא

¹⁵ דף מ"ח: ד"ה "רב אסי אמר".

¹⁶ דף נ"ח: ד"ה "איכא בינייהו בדיקת חוץ".

תכנן לבדוק אותה כשיתייחד עימה ולפתע חלה; מדוע לא נחכה לפחות עד שיהיה לו זמן לבדוקה ולא ניתן לה לאכול מיד מהתרומה? אלא שכנראה עצם זה שעברו י"ב חודש אומר לנו שמן הסתם כבר בדקה¹⁷.

שיטת תוס' בביאור הגמרא בקידושין

בגמרא בקידושין¹⁸ מובאת ברייתא כדלהלן: "וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין: שמעתי עליך שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה. שלח לו: ואתה אי אתה אומר כן? מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה, לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע. ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה כספה מאכילתה בתרומה זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה?! אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה".

חלקו שם בסוגיה רב נחמן בר יצחק ורבינא בביאור דעות התנאים. רבינא מבאר, שלכו"ע היה ברור שמדאורייתא אוכלת ארוסה בתרומה, ודנו רק בדין דרבנן; יוחנן בן בג בג שולח ואומר ששמע בשם ריב"ב, שלא גזרו מדרבנן ולא חששו לסימפון, ועל כך ענה לו רבי יהודה בן בתירה שאה"נ, והביא ק"ו משפחה כנענית, שגם בה אין גוזרים לאסור עליה אכילת תרומה של אדוניה, ולא חוששים לסימפון, ק"ו שלא נחשוש בארוסה. מ"מ מסכם ריב"ב ואומר לו, שסו"ס גם הוא מודה שחכמים אסרו עליה, אך לא משום סימפון אלא "משום דעולא", כך לשון הגמרא. לכאורה קשה מאוד על שיטת תוס' שהבאנו, שהרי הגמרא אומרת בפירוש שארוסה בת ישראל אסורה לאכול בתרומה עד שעת חופה משום דעולא, ואילו לדעת תוס' אין האיסור הזה אלא מטעם סימפון, מה עוד ששמע בפשטות מלשון הסוגיה שם שזוהי מסקנת הגמרא, וא"כ הגמרא איננה מובנת! נביא כמה תירוצים:

(א) תוס' שם¹⁹ כבר העלו את הקושיה הזו, ותירצו בדוחק שלשון הגמרא "עד שתכנס לחופה" אינה בדווקא אלא הכוונה היא להגעת זמן הנישואין, והברייתא שם עוסקת בתקנת משנה ראשונה, ונקטו "חופה" כיון שהרגילות היא לעשות חופה כשיגיע זמן הנישואין לאחר י"ב חודש.

(ב) יש גורסים שם בתוס' במפורש בגמרא "עד שתכנס לחופה משום דעולא ומשום סימפון", וא"כ זה כמשנה אחרונה וננקטו שני הטעמים.

(ג) ניתן אולי לתרץ ולומר, שדברי הגמרא "משום דעולא" אין כוונתם לטעם של 'שמא תשקה' את אחיה ואחותה, כי אם הדברים מכוונים למסקנת הסוגיה בכתובות²⁰, שם מובא שטעם המשנה האחרונה

¹⁷ לגבי קושיית תוס' – יש לכאורה מקום לתרץ ולומר, שבגמרא בדף נ"ח עוסקים בשיטת שמואל או ריש לקיש כאן בסוגיה, אשר נוקטים שמסירתה ע"י אביה היא מסירה רק לעניין ירושת נדונייתה או לעניין כתובתה (שם תתאלמן או תתגרש כעת תיחשב בעולה וע"כ אם תתחתן שוב יתחייב לה בעלה השני כתובה מנה בלבד), וא"כ לא מתחייב לה כלל מזונות. לפ"ז מובן מדוע חוששים לסימפון, כי כל מה שגורם לו לבדוק הוא העובדה שמתחייב לה, ולכן בהגעת זמן בודקה – ולא במקרה של מסירה. ומדוע תוס' לא תירצו כך? ניתן לומר, שסוברים אחרת מרש"י ואומרים שהגורם העיקרי מצד הבעל לבדיקה איננו חיוב המזונות דווקא אלא עצם זה שזמן הנישואין קרב. אך יותר פשוט לומר, שתוס' לשיטתם בסוגיה ששמואל ור"ל מסכימים לרב ולרב אסי שיש פה חיובים נוספים ובאו רק למעט אפשרות לאכול בתרומה, וממילא גם לשיטתם חייב הארוס במזונותיה, שלא כפי שפירש רש"י, וע"כ לא ביארו תוס' כדברינו.

¹⁸ דף י"ג-א.

¹⁹ קידושין דף י"א. ד"ה "עד שתכנס".

²⁰ דף נ"ח.

הוא משום סימפון. שתי לישנות יש שם בגמרא בשם מי נאמרו הדברים, האם בשם רב שמואל בר יהודה או בשם עולא עצמו. יתכן א"כ שהגמרא בקידושין נקטה כלישנא האומרת שאלו דברי עולא, וכשאמרה שארוסה אסורה בתרומה עד שעת חופה משום דעולא – התכוונה בעצם למשנה אחרונה ולא לראשונה²¹.

ד) תוס' מביאים תירוץ נוסף בשם רבי משה מנרבונה, אשר נראה תירוץ מהותי. רבי משה אומר, שאכן הברייתא שם עוסקת במשנה אחרונה, אלא שללא טעמו של עולא 'שמא תשקה' לאחיה ולאחותה לא היינו מחמירים עליה עד חופה, אפילו מטעם סימפון. כלומר – סימפון איננו טעם חזק דיו כדי ליצור איסור, כיון שמומים אינם שכיחים ורוב נשים אין להן מומים, אלא שכיון שכבר גזרו עד זמן הגעת הנישואין משום דעולא – קל יותר כבר להרחיב את הגזירה עד החופה, משום סימפון. כך יובן גם מדוע במשנה ראשונה לא חששו כלל לסימפון ובמשנה אחרונה פתאום ראו כן צורך לאסור משום זה – ונאמר שבאמת התקנות בנויות זו על גב זו. עפ"ז רוצים תוס' לתרץ ולומר, שהגמרא נקטה את הטעם של עולא משום שהוא העיקרי ועליו מבוסס כל האיסור, ולכאורה יש פה עניין לשוני ותו לא.

אלא שמקשים תוס' על פירושו של רבי משה מנרבונה, שהרי הגמרא שם בסוף הסוגיה שואלת (בדומה לגמרתנו) "מאי בינייהו" (בין יוחנן בן בג בג לבין ריב"ב), ועונה: "איכא בינייהו קיבל, מסר והלך"; לפי רבי משה קשה – הרי הוא ביאר שהברייתא עוסקת במשנה אחרונה, ולמשנה אחרונה ראינו שאין חילוקים בין טעמי סימפון ו'שמא תשקה'? תוס' עונים בדוחק שאה"נ, הגמרא שם עברה לעסוק בדברי משנה ראשונה וביארה מה הנ"מ בין השיטות לפיה.

ברשב"א בקידושין²² מובאת שיטה שנראית לכאורה זהה לדעת רבי משה, אם כי לא מובאת בשמו, והיא אומרת שריב"ב חייש לסימפון רק היכא שכבר יש חשש לדעולא, וזה דווקא בארוסה רגילה, אך במקרה של מסירה – אם האב קיבל את הקידושין ומיד מסר את בתו לשלוחי הבעל, ממילא לא שהתה כלל בבית אביה לאחר אירוסיה, ויוצא שמעולם לא התעורר חששו של עולא, וע"כ שם גם לא נגזר משום סימפון. על פי דבריו יובן מדוע נקטה הגמרא "משום דעולא"; לא רק בגלל שזהו הטעם העיקרי, אלא מפני שגם בפועל הכל בנוי עליו. וכשהגמרא אומרת "איכא בינייהו קיבל מסר והלך" – זה לא רק למשנה ראשונה, אלא יש נ"מ להלכה, וזה גם למשנה אחרונה.

שיטת רש"י

מנקודה זו נעבור ליישב את שיטת רש"י. ראינו לעיל, שרש"י נוקט בדף מ"ח:²³ שמחלוקת רב ורב אסי הינה בעצם מחלוקת רב שמואל בר יהודה ועולא; לפי טעם סימפון – גם אם הארוסה נמסרה לשלוחין עדיין יש חשש, כיון שהבעל לא בודק אותה בעצמו (ואין סומכין על בדיקת חוץ, למשנה אחרונה), וע"כ לא תוכל גם אז לאכול בתרומה עד שתכנס לחופה. אך רב אסי נוקט כטעם של 'שמא תשקה', ולפיו כיון שכבר יצאה מבית אביה אין חשש שתשקה וממילא מותרת בתרומה. והקשו עליו תוס': הרי למשנה אחרונה לכוי"ע ישנו טעם סימפון, וא"כ גם לעולא עדיין צריך לאוסרה!

²¹ עיי' בפנ"י שביאר באופן דומה את הביאור של רב נחמן בר יצחק שם בגמרא, ומ"מ נראה שניתן לומר כן גם בדעת רבינא וכפי שאמרנו.

²² דף י"א. ד"ה "איכא בינייהו".

²³ מד"ה "חויף מאכילת תרומה" ואילך.

דרך אחת לתרץ הולכת בדעה שאכן רש"י מבין את הסוגיה בדף נ"ז-נ"ח כפי שהבנו עד כה, וא"כ צריך רק לבאר נקודתית את הסוגיה בדף מ"ח: , ובזה יש כמה אפשרויות:

א) לשיטת רבי משה מנרבונה שהובאה לעיל (כפי שביארנו אותה בדומה לדעה שהביא הרשב"א) נוכל לתרץ ולומר, שרש"י בא רק ללמדנו, שכיון שעולא סובר שמשנה ראשונה היא משום 'שמא תשקה' – וזהו בעצם הטעם העיקרי לגזירה בארוסה – לכן גם במסירה יכולה לאכול, גם למשנה אחרונה, כי לא גזרו שם משום סימפון. וממילא רש"י אכן מסכים עקרונית לתוס' שטעם סימפון קיים לכו"ע.

ב) בכיוון דומה נוכל לתרץ כפי שאומר ההפלאה²⁴, וכפי אחת האפשרויות שהבאנו לעיל לביאור מחלוקת רב ורב אסי אליבא דתוס': רש"י סובר, שלפי רב שמואל בר יהודה חלקו המשניות בגדר החשש לסימפון, כדברי הגמרא בדף נ"ח: , וא"כ מוכרחת הגמרא להעמיד שלמשנה אחרונה חששו עד שעת חופה משום שלא סמכו על בדיקת חוץ. משא"כ לדעת עולא, שסובר שמשנה ראשונה לא חששה כלל לסימפון, שלשיטתו ניתן לומר שאמנם משנה אחרונה חידשה את חשש סימפון, אך אין הכרח לומר שהחשש הורחב גם למקרה שברור לנו שתהיה בדיקת חוץ, אלא רק למקרה שלא ברור שתהיה כלל בדיקה. יוצא שלעולא מסירה כן תועיל, כי גם אם חששה משנה אחרונה שכשיגיע הזמן לא יבדקנה – ודאי שאם נמסרת כבר להיות מובאת לבית הבעל הוא מקפיד לבדוקה בקרובותיו. לכן רב אסי יכול לומר שהיא אוכלת בתרומה, ואין זה סותר את העובדה שעולא מודה שקיים גם חשש סימפון.

ג) בשיטת²⁵ מובא הסבר נוסף. רש"י סובר שיש כאן שיטה חדשה – רב אסי חולק הן על רב שמואל בר יהודה והן על עולא עצמו, והוא סובר שגם משנה ראשונה וגם משנה אחרונה חששו שתיהן לטעם השקאה בלבד. ובמה סו"ס חלקו א"כ? הגמרא בדף נ"ז: שאלה לפי עולא – "אי הכי הגיע זמן ולא נישאו נמי", למה שם לא חוששים שתשקה, ותירצה – "התם דוכתא מייחד לה". ניתן לומר א"כ שמשנה אחרונה טענה שאי אפשר לסמוך על כך, ויש לכך שתי סיבות אפשריות (כפי שמביא מהר"י קורקוס על הרמב"ם²⁶): או שראו שבפועל שלא כל ארוס מייחד מקום לארוסתו, וגזרו על כל הארוסות אטו אותן נשים, או שהסיקו שגם אם מייחד מקום סו"ס בני ביתה שכיחי גבה ועדיין יש חשש²⁷. מכל מקום – ברגע שמסרה כבר אין חשש, ולכן מתיר רב אסי.

שיטה זו קצת קשה, כיון שלכאורה הגמרא היתה צריכה לומר בפירוש שיש כאן מחלוקת משולשת, אך אולי היא תקבל חיזוק מתוך דברי הפני²⁸ שאמר שניתן להעמיד את דברי רב אסי על הגמרא בקידושין דלעיל: הגמרא הביאה את דברי רב נחמן בר יצחק שביאר אחרת את מחלוקת יוחנן בן בג בג וריב"ב, ואמר שהויכוח ביניהם לא היה בשאלה האם גזרו חז"ל או לא (וכפי שביאר שם רבינא, שמדאורייתא לכו"ע אוכלת ארוסה בתרומה), אלא האם אסורה מהתורה או לא; יוחנן סובר שאסורה מהתורה, ואילו ריב"ב מוכיח לו משפחה כנענית שלא כן, אלא שמסכם את דבריו ואומר שגם הוא מודה שחכמים אסרוה משום הטעם של עולא.

יוצא שלפי האוקימתא של רב נחמן בר יצחק – ריב"ב סובר שמדאורייתא מותרת, ורבנן אסרו משום סימפון, ונבאר שזו משנה ראשונה ואילו למשנה אחרונה נוסף טעם של סימפון. אך לפי האוקימתא

²⁴ דף מ"ח: ד"ה "רב אסי אמר".

²⁵ דף מ"ח: ד"ה "רב אסי אמר".

²⁶ הל' תרומות פרק ח' הלכה ז'.

²⁷ נעיר שההפלאה אומר שא"א לומר כן, וסובר שדחוק לפרש את מחלוקתם בחשש ההשקאה.

²⁸ דף מ"ח: על תוד"ה "רב אסי אמר".

של רבינא – הרי ריב"ב הוכיח משפחה כנענית שאין שום מקום לחשוש לטעם של סימפון, וכל מה שרבנן גזרו הוא רק מטעם 'שמא תשקה', וא"כ אי אפשר לומר שמשנה אחרונה כן חששה לסימפון, אלא צריך לומר שהיא באה והרחיבה את חשש השקאה ואמרה שגם אם הגיע הזמן עדיין לא נעלם החשש. ממילא יש מקום לומר, שעולא סובר כאוקימתא של רב נחמן, שיש חשש סימפון, ורב אסי לעומתו סבר כרבינא, שכל החשש הוא רק של השקאה. מתוך כך נופלת קושייתנו מדוע לא אמרו במפורש שיש פה דעה שלישית, שכן אמרנו זאת במפורש בגמרא בקידושין.

המגיני שלמה²⁹ הולך גם הוא בדרך זו, ומוסיף שרב אסי – שביאר גם את המשנה האחרונה בחשש השקאה – הרי נדחה שם בסוגיה מכח ברייתא שאמרה בפירוש שארוסה שנמסרה אסורה בתרומה עד שתיכנס לחופה, וע"כ עולא לא נקט כמוהו בדף נ"ז אלא הוצרך לומר שמשנה אחרונה חידשה חשש של סימפון.

ד) רעיון דומה לפרש את רש"י נמצא בהפלאה³⁰: רש"י סובר שרב אסי חולק על עולא וסובר הפוך ממנו – משנה ראשונה גזרה עד הגעת זמן משום סימפון, ודי בבדיקת חוץ, ומשנה אחרונה חששה גם ל'שמא תשקה' ולכן אסרה עד חופה, מתוך הנחה שא"א לסמוך על כך שמייחד לה מקום, כפי שנתבאר לעיל. יוצא ממילא לשיטה זו, שכשמסרה לשלוחי הבעל – אין בעיה, כי אנו בטוחים שיבדוק אותה, ודי לנו בבדיקת חוץ, ולישמא תשקה' גם כן אין חשש. גם להסבר זה יש לנו מחלוקת משולשת – רב שמואל בר יהודה, עולא ורב אסי.

אך לתירוץ זה חוזרת וניעורה קושייתנו – מהו המקור לכך שיש שיטה כזו בגמרא? גם פה נוכל לתרץ ע"פ הגמרא בקידושין, אך לא מתוך תירוץ של רבינא אלא מתוך זה של רב נחמן בר יצחק; ראינו שרב נחמן סובר שהדיון בין התנאים היה ביחס לדאורייתא, שיוחנן בן בג בג אוסר וריב"ב מתיר, ומ"מ אומר אח"כ ריב"ב שרבנן אסרו עד חופה משום דעולא. ממילא יש מקום לומר, שרב אסי, כפי שביארו ההפלאה, סובר גם הוא שזוהי דעת ריב"ב, שמשנה ראשונה אסרה עד הגעת זמן משום סימפון ומשנה אחרונה הוסיפה איסור עד חופה משום 'שמא תשקה', וריב"ב הביא רק את טעם 'שמא תשקה' כי זהו הטעם שבסופו של דבר אוסר עד חופה. יותר מכך – אפשר אולי לומר, שבעצם לאחר גזירת המשנה אחרונה איננו צריכים כלל לטעם של סימפון, ודי בטעם של 'שמא תשקה' כדי לגזור על כל ארוסה עד חופה (ולא נאמר בדומה לשיטת רבי משה מנרבונה לעיל, שמשנה אחרונה בנויה על משנה ראשונה), ולכן נקטנו רק את הטעם הזה.

עד כה ביארנו את רש"י בדרך שאינה משנה את ההבנה בדברי עולא עצמו בדף נ"ח, אלא את דעת רב אסי בלבד. לדרך זו ראינו כבר שישנו קושי (כמו שהקשינו על תוס') – שבגמרא בקידושין משמע בפשט הלשון שטעמו של עולא שייך עד החופה עצמה, ולא נזקקים לטעם סימפון. על כך יש להוסיף ולומר, שמצאנו בכל מקרה דעה אחרת מפורשת. הגמרא בנדרים בפרק עשירי³¹ מזכירה את איסור אכילת תרומה בארוסה, ומביאה את המשנה הראשונה והאחרונה כלשון הגמרות שראינו בכתובות. הר"ן שם³² מתייחס לטעם גזירת המשנה האחרונה ואומר כך: "בית דין שאחריהם אמרו אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. ומפרשי התם טעמייהו אי משום סימפון, כלומר שמא ימצא בה מום ונמצא מקחו מקח טעות, אי משום שמא תשקה כוס של תרומה לאחיה ולאחותה".

²⁹ דף מ"ח: ד"ה "וני"ל שהרמב"ם".

³⁰ דף מ"ח: ד"ה "ובספר מגיני שלמה".

³¹ דף ע"ג:

³² ד"ה "בית דין שאחריהם".

רואים בבירור בר"ן, שמבין שעולא לוקח את טעם השקאה גם למשנה אחרונה, שכן הוא כותב "ומפרשי התם טעמייהו" ומתכוון – כפי שמוכח שם בדבריו – לגמרא בדף נ"ח. כלומר, הוא לא רוצה לומר שזו דעת רב אסי בלבד, כפי שביארו השיטמ"ק וההפלאה, אלא זוהי שיטת עולא בעצמו. יתירה מזאת, במפרש האחר בנדריס³³ על הדף³⁴, הביא על דברי המשנה אחרונה רק את טעם השקאה: "והתם מפ' טעמא שמא ימוגו לה כוס בבית אביה ותשקה את אחותה". ואמנם רע"א³⁵ מקשה עליו מהסוגיה אצלנו בדף נ"ח. ונשאר בצ"ע³⁶.

משמע א"כ שיש בראשונים שיטה חדשה בביאור דברי עולא, וא"כ ייקל גם לצרף את רש"י לשיטתם ולא לדחוק את דבריו בדף מ"ח, כמו שהבאנו עד כה. **לדרך זו** נאמר, שמה שהובא טעם סימפון (למשנה אחרונה) בשם עולא – אינו להלכה, ומתקבלת רק הלישנא השניה שם שאמרה שרב שמואל בר יהודה הוא בעל המימרא הזאת. כך מבאר הרשב"א³⁷, וכך מבין גם הפני"י²⁸. במילים אחרות – שתי ההבנות החלוקות בדעת רש"י, האם עולא מקבל את טעם סימפון למסקנה או לא, הן שתי הלישנות בגמרא שם בדף נ"ח.

מ"מ כעת צריך להבין כיצד יבאר סו"ס רש"י את דברי הגמרא בדף נ"ח, שאמרה לכאורה בפירוש שעולא כן מקבל את טעם סימפון: "בשלמא לעולא קמייתא שמא ימוגו לה כוס בבית אביה ובתרייתא משום סימפון". מהי כוונת הדברים? הרשב"א³⁷ מביא שתי דרכים לבאר:

א. הגמרא לא באה לומר שאכן עולא חושש לסימפון, אלא רק רצתה להדגיש ששיטת עולא בכל מקרה איננה קשה, כי גם אם יקשה לומר שהמשניות חלקו בשאלה אם לחשוש להשקאה לאחר שהגיע הזמן – עדיין ניתן לומר שמשנה אחרונה חששה לטעם סימפון ולכן החמירה, אך מצד האמת עולא כן יפרש שהמשניות חלקו בגדר הטעם של 'שמא תשקה'.

ב. בשלב זה אמנם רצו לומר שעולא מוכרח לומר שיש גם טעם של סימפון, כי בהו"א לא חשבנו ששייך לומר שחלקו המשניות בתוך השקאה, אך לאחר שתירצו בגמרא את שיטת רב שמואל בר יהודה ואמרו שישבור שהמשניות חלקו בגדר סימפון – ממילא יש גם מקום לומר שעולא כלל לא חושש לסימפון, וחלקו המשניות בטעם השקאה.

הסבר החתם סופר בסוגיה

החת"ס³⁸ מפרש גם הוא כך את שיטת רש"י (ומוזכיר את טעמו הראשון של הרשב"א), ומביא "ראיה ברורה" (כלשונו) לשיטה זו: הגמרא בדף מ"ח: מביאה ברייתא וממנה מקשה על שיטת רב אסי, ושם נאמר כך: "מסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל או שהיתה לו חצר בדרך ונכנסה עמו לשום נישואין אע"פ שכתובתה בבית אביה מתה – בעלה יורשה. בד"א – לירושתה, אבל

³³ ד"ה "ב"ד של אחריהן".

³⁴ שאמנם נדפס תחת הכותרת "רש"י", אך מקובל לומר שאין זה רש"י.

³⁵ בגליון הש"ס במקום.

³⁶ והרש"ש במקום מעיר על רע"א, שפלא שלא שם לב שכך גם שיטת רש"י במ"ח ושיטת הרמב"ם ג"כ, כפי שנראה לקמן. ומוכח לכאורה מכך שרע"א הבין גם את רש"י וגם את הרמב"ם כתוס'.

³⁷ דף נ"ח. ד"ה "בשלמא לעולא".

³⁸ דף מ"ח: ד"ה "ורב אסי אמר".

לתרומה אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה". מקשה החת"ס על שיטת התוס': "והא הכא כבר נכנסה עמו לנישואי ובדקה בדיקת פנים ולא רק בדיקת חוץ. ואפי"ה אינה אוכלת בתרומה. וע"כ משום חשש מזיגה, כיון שעדיין שלוחי האב עמה בדרך".

החת"ס מוכיח א"כ שגם משנה אחרונה חוששת להשקאה, וגם במסירה שייך למסקנה חשש כזה, בגלל שלוחי הבעל הנמצאים עימה, בדומה לפירוש השני שראינו בתוס' לבאר את "איכא בינייהו קבל מסר והלך", בצורה הפוכה מרוב הראשונים. על כך יש להעיר כמה דברים:

ראשית, הגמרא (כפי שרש"י ביארה) הביאה את הברייתא על מנת להקשות הן על רב והן על רב אסי, ולהוכיח את שיטת שמואל שם שאמר שמסירתה אינה מועילה כלל כי אם לעניין ירושתה. לפי החת"ס, יוצא שדעת שמואל למסקנה היא שמסירה לא מועילה לעניין תרומה בגלל שלוחי הבעל, ומה א"כ הכריח את רש"י להעמיד את רב כסובר את טעם סימפון? מדוע ליצור כאן מחלוקת משולשת בין רב, רב אסי ושמואל, אם ניתן לומר שכולם לוקחים את טעם השקאה בלבד, אלא שרב ושמואל חוששים לזה גם לאחר שנמסרה? משמע מרש"י, שהוא סובר ששמואל הולך גם הוא כרב וחושש לסימפון.

נקודה שניה: נגד איזו שיטה בעצם יוצא כאן החת"ס? האם תוס' חלקו לרגע אחד על כך שטעם השקאה נשאר למסקנה? הם רק אמרו שעולא קיבל לפי משנה אחרונה את טעם סימפון **כתוספת**, ואין צורך לומר שעולא חזר בו לגמרי והודה לרב יהודה שאין חשש השקאה. נראה שהחת"ס הבין את תוס' אחרת, ולא מובן לכאורה מה הכריחו להבין כך. ואולי כוונתו רק לומר, שאם במקרה של מסירה אנו חוששים שתשקה את שלוחי הבעל, ודאי שנחשוש גם במקרה של הגעת זמן ולא נסמוך על כך שמיוחד לה מקום, כי רואים שכל זמן שלא הגיעה לחיות עם בעלה ממש עדיין חוששים, מה גם שודאי יש יותר מקום לחשוב שתאכיל את בני ביתה מאשר שתאכיל את שלוחי הבעל, שמן הסתם זרים לה לגמרי. וא"כ החת"ס מסכים שתוס' חוששים גם להשקאה למסקנה, אלא שהוא בא להוכיח שיש מקום לחשוש לזה גם אם מייחד לה מקום, ובמילים אחרות – זהו טעמה של משנה אחרונה, ולא טעם סימפון.

פסיקת הרמב"ם

חלקו המפרשים בביאור דעת הרמב"ם ביחס לשיטות שראינו, ונראה את האפשרויות השונות בהקבלה לדעות שהובאו עד כה.

הרמב"ם בהלכות תרומות³⁹ אומר כך: "ישראלית שנשאת לכהן אפילו קטנה בת שלש שנים ויום אחד תאכל בתרומה וחזה ושוק. ודין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קנינו. אבל אסרו חכמים שתאכל עד שתכנס לחופה גזירה שמא תאכיל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא ארוסה בבית אביה". ובהמשך חזר שוב וכתב⁴⁰: "האירוסין כיצד. בת כהן שנתארסה לישראל אסורה לאכול שהרי יש לו בה קנין. ובת ישראל שנתארסה לכהן לא תאכל עד שתכנס לחופה שמא תאכיל לבני בית אביה כמו שביארנו".

א"כ, הרמב"ם מזכיר את טעמו של עולא בלבד – 'שמא תשקה', וכלל לא מביא את טעם סימפון. מה שיטתו בהבנת הסוגיות שראינו?

³⁹ פרק ו' הלכה ג'.

⁴⁰ שם פרק ח' הלכה ז'.

א) המהר"י קורקוס⁴¹ מעלה קודם כל אפשרות לומר שהרמב"ם נקט לא בדווקא את טעם השקאה, "אלא שנראה שלא חשש רבינו לכותבו (=לטעם סימפון) לפי שזה הטעם הוא יותר נוח ומתקבל למי שאינו מעמיק בתלמוד, וזה דרך רבינו כאשר כתבתי כמה פעמים". להסבר זה הולך הרמב"ם בשיטת תוס', וכפשוט הסוגיה בדף נ"ח (וכפי שראינו – יתכן שרש"י מסכים איתם, ורק חלק בהסבר שיטת רב אסי בדף מ"ח).

ב) בהמשך הוא מוסיף על כך, ואומר שבעצם די בטעמו של עולא גם למשנה אחרונה – עד החופה, וייחוד המקום אינו מועיל (כפי שהבאנו לעיל בשמו). לפ"ז הרמב"ם סובר כרש"י, וכפי שביארו הרשב"א.

ג) השיירי מנחה⁴² מבאר שהרמב"ם סובר כתוס', אלא שהביא את טעמו של עולא רק כדי לומר שאסורה לאכול גם אם בא עליה, כל זמן שלא היתה עדיין חופה, כי אמנם אין עדיין אז את טעם סימפון אך יש חשש לטעמו של עולא⁴³.

ד) ערוך השולחן⁴⁴ הולך בדרך אחרת. הוא מפרש שהרמב"ם נוקט כשיטה השניה בתוס' בדף מ"ח: , שביארו את הנ"מ של "קבל, מסר והלך" בצורה הפוכה משאר הראשונים; במקרה של מסירה אין כבר חשש סימפון אך יש חשש השקאה, שמא תשקה את שלוחי הבעל. יוצא א"כ שבכל מקרה אסור לה לאכול עד שיגיע זמן הנישואין – מטעם 'שמא תשקה', גם כשיש מסירה, ומשנה אחרונה הוסיפה את טעם סימפון שהוא נ"מ רק לתקופה שבין הגעת הזמן לחופה. ממילא עיקר הטעם של איסור אכילת תרומה בארוסה איננו סימפון אלא השקאה; הטעם הזה שייך ברוב המקרים, וע"כ בחר הרמב"ם להביא אותו.

גם לתירוץ זה הרמב"ם סובר כתוס', ששני הטעמים קיימים למסקנה.

דין מסירה לפי השיטות השונות

בין כלל הדעות שראינו עד כאן, נוכל למצוא נ"מ במקרה של מסירה, לפי המשנה האחרונה. כלומר – ראינו שבין עולא ורב שמואל בר יהודה (וכן בין יוחנן בן בג בג לרבי יהודה בן בתירה בקידושין) יש נ"מ של "קבל, מסר והלך", והבאנו שלוש דעות במפרשים האם זהו מקרה אחד, שניים או שלושה, ומ"מ לכוי"ע כלול בזה גם המקרה של מסרה לשלוחיו. אלא שלכאורה הגמרא עסקה שם במשנה ראשונה בלבד, וצריך לברר לפי כל שיטה מה יהיה הדין במקרה זה לפי משנה אחרונה:

לתוס' – אין בזה מחלוקת בין עולא לרב שמואל, כי לכוי"ע יש עקרונית חשש לסימפון. אלא שאם נמסרה לשלוחיו, חלקו רב ורב אסי האם התבטל חשש זה; רב סובר שיש חשש סימפון מפני שאין אנו סומכים על בדיקות חוץ, ורב אסי מקל.

לתוס' בפירושם השני במ"ח: – לרב שמואל בר יהודה לכאורה מותרת מיד, כי אין שום חשש סימפון ברגע שמוסרה; ברגע שהוא מתחייב במזונות הוא בודקה היטב, ולהשקאה לעולם לא חיישינו. ובדעת עולא חלקו רב ורב אסי: לרב תהיה אסורה אמנם, כי חוששים שתשקה את השלוחים, אך רק עד

⁴¹ שם.

⁴² בהערות על המנחת חינוך, מצוה ר"פ.

⁴³ בדומה להוכחה שהביא החת"ס מהברייתא בדף מ"ח: בעד שיטת רש"י.

⁴⁴ ערוך השולחן העתיד, הל' זרעים סי' ע"א סעיפים ח-ט'.

שיגיע זמן הנישואין ולא עד החופה עצמה, כיון שלהשקאה לא חוששים אלא רק עד שיגיע זמן (משנה ראשונה), ולסימפון אין מה לחשוש כי כבר מסרה. ואילו רב אסי סובר ככל הנראה, שאין מה לחשוש להשקאת השלוחים גם לעולא, ברגע שיוצאת מבית אביה נעלם החשש. להסבר זה יצא לנו שמה שאמרה הגמרא "איכא בינייהו קבל מסר והלך" – הוא רק לשיטת רב, ואילו רב אסי חולק ואומר שבמסירה גם עולא יודה שמתרת.

לרבי משה מנרבונה – ע"פ דברינו ברשב"א לעיל, יתכן שלעולא תהיה מותרת מרגע המסירה, שכן כיון שאין חשש 'שמא תשקה' – גם לא גזרו משום סימפון, הטעמים בנויים בהכרח זה על גב זה. יתכן לומר גם שבנקודה זו חלקו רב ורב אסי – רב אסי סובר שהטעמים בנויים זה על זה, ורב חולק ואומר שאלו שתי גזירות נפרדות ולכן אוסר. אפשרות אחרת – גם רב מודה שלא היה מקום לגזור משום סימפון אם לא היינו גוזרים קודם משום השקאה, אך מ"מ אומר שלאחר שכבר גזרו עד חופה – לא בודקים בכל מקרה לגופו האם יש חשש לסימפון או לא, אלא תמיד חוששים. ורב שמואל בר יהודה יאסור עד חופה.

לרש"י (כפי שביארו הרשב"א) – עולא סובר הרי שאין כלל חשש סימפון, גם למשנה אחרונה, ורב אסי סובר כמוהו וע"כ מתיר במסירה. ונבאר שמשנה אחרונה החמירה וגזרה עד חופה כיון שייחוד מקום אינו מועיל, אך מ"מ מסירה כן מועילה ואין חשש שתאכיל לשלוחים. ואילו רב שמואל – אוסר עד חופה, ורב כשיטתו.